

vero." Vis breviter tenere, quis ait verborum istorum sensus? Expende quid o converso sibi velint loquutiones illae, Dominum in sacco iniquitates colligare, in fasciculum colligere et recondere: stylo ferreo exarare in lapide adamantino. Nempe si vindictam repensum iri significant (quod extra dubium est), neque etiam dubitandum est, quin contrariis sententiis omnem vindictae repensionem Dominus se remittere affirmet. Hic mihi obtestandi sunt lectores, non ut glossis meis auscultent: sed tantum ut verbo Dei locum aliquem esse sinant.

Quid, quaeso, nobis praestitisset Christus, si adhuc pro peccatis poena exigeretur? Nam quum dicimus, eum pertulisse omnia peccata nostra in corpore suo super lignum: non aliud significamus, quam defunctum poena et vindicta, quae peccatis nostris debebatur. Id ipsum significantius declaravit Jesaias, quum dicit, Castigationem (sive correctionem) pacis nostrae, nisi poena peccatis debita, et a nobis persolvenda, ante quam Deo reconciliari possemus, nisi vices nostras ipse subiisset? En clare vides, Christum peccatorum poenas sustinuisse, ut suos ab illis eximeret. Et quoties de redemptione per eum facta meminit Paulus, vocare solet *apolutrosin*, quo non simpliciter *redemptionem* indicat, qualiter vulgo intelligitur: sed *pretium* ipsum et satisfactionem redemptionis. Qua ratione et Christum ipsum se pro nobis *antilutron* dedisse scribit.

Verum quando et ipsi Scripturae testimoniis sese armant, videamus qualia sint, quae ipsi obtinent argumenta. David (inquiunt) de adulterio et homicidio a Propheta Nathan oburgatus, veniam peccati accipit: et tamen morte filii, quem ex adulterio sustulerat, postea plectitur. Tales poenas, quae post culpae etiam remissionem intelligendae essent, satisfactionibus redimere docemur. Hortabatur enim Daniel Nebuchadnezer, ut eleemosynis peccata redimeret. Et Salomo scribit, propter aequitatem et pietatem remitti iniquitates: alibi etiam, caritate operiri multitudinem peccatorum. Quam sententiam confirmat et Petrus. Item apud Lucam, Dominus de muliere peccatrice ait, remissa esse illi peccata multa, quia dilexit multum. Ut perversae semper et praepostere facta Dei aestiment! At si observassent (quod minime praetereundum erat) duo esse divini iudicii genera: longe aliam in hac Davidis correptione vidiissent poenae formam, quam quae ad ultionem tendere putanda sit. Quoniam autem nostra omnium non mediocriter refert intelligere, quorsum pertineant Dei castigationes, quibus in peccata nostra animadvertit, et quantum ab exemplis differant, quibus impios et reprobos cum indignatione persequitur: summatim perstringere non abs re, arbitror, fuerit. Iudicium unum, docendi causa, vocemus *vindictae*: alterum *castigationis*. Porro iudicio vindictae sic intelligendus est Deus inimicos suos ulcisci, ut iram adversus illos suam exerceat, confundat, dissipet, in nihilum redigat. Id ergo sit nobis proprie Dei vindicta, ubi punitio cum ejus indignatione conjuncta est. Iudicio castigationis non ita aequit ut irascatur nec vindicat ut perdat vel fulminat ad interitum. Unde non est supplicium proprie aut vindictae, sed correctio et admonitio. Alterum iudicium est, alterum patris. Iudex enim quum facinorosum punit, in ipsum delictum animadvertit, et de facinore ipso poenam expetit. Pater quum filium severius corrigit, non hoc agit ut vindicet aut mulcet, sed magis ut doceat et cautiorem in posterum reddat.